

Anerkendelse i relationelt ungdomspædagogisk arbejde.

Cand. Psych. Holger Knudsen Forman.

Anerkendelse - et in ord.

Ingen tvivl om, at anerkendelse er en klar nødvendighed i menneskers omgang med hinanden. Men begrebet bliver til tider anvendt så bredt, at det risikerer at glide ud mellem fingrene på én - som ros uden bund. Hult og intetsigende. Ingen kan være uenige i, at det er godt med anerkendelse – men hvordan kan vi forstå en ordentlig anerkendende relation og forøge kvaliteten af den?

At opnå eller modtage anerkendelse er forudsætningen for at opretholde og udvikle ens personlighed og selverkendelse. Den omsorg, respekt og solidaritet man modtager fra andre mennesker, har stor betydning for, om der udvikles en positiv selvværdsfølelse og dermed et mod til at handle selvstændigt i nye fællesskaber, kontekster og livet som helhed.

Spørgsmålet om den rette anerkendelse (eller mangel der på) vil altid være på spil i menneskeligt samarbejde og samkvem – uanset om det er i familien, på arbejdet eller i fritiden.

Og dybere: Hvad er det, og hvordan udøves det?

Bredt forklaret er anerkendelse et grundbegreb, der anvendes i samtlige human- og samfundsvidenskabelige fagdiscipliner. Det fælles for anerkendelsesbegrebet på tværs af diverse fagligheder er interessen for at begribe og beskrive menneskers anstændige behandling af hinanden.

Man kan fx anlægge et sociologisk-kontekstuelt perspektiv på anerkendelse. Her ser man på forskellige målgruppers socio-politiske og kulturhistoriske betingelser for samfundsdeltagelse og muligheder for selvrealisering (at jage det gode liv). Dette ses sammen med den grad af marginalisering og fremmedgørelse, de erfarer. Fra et pædagogisk perspektiv handler det om at forstå, hvordan de sociale omstændigheder betinger de unges handlerum. Anerkendelse er her den grad af kærlighed, samhörighed og samfundsmæssig inklusion (indflydelse på egne livsomstændigheder, forsikret gennem rettigheder samt modtagelse af samfundsgoder), der faktisk er til stede i de unges sociale relationssystem.

I forlængelse heraf bliver det en pædagogisk opgave at udforme nogle sociale rum og aktiviteter, hvor

- 1) alle kan være med, og som
- 2) tydeliggør ansvarlig afhængighed ift. fælles opgaveløsning, og
- 3) øger muligheden for, at de unge kan opleve sig selv som relevante bidragsydere til andre mennesker (og herigennem samfundet).

Man kan også anlægge et pædagogisk-psykologisk perspektiv på anerkendelse. Her ses der på, hvordan man, ved anerkendelse af den enkelte unge, kan opbygge et 'handlemod' og samtidig hjælpe vedkommende til bedre at forstå og håndtere sine handlinger/handlemuligheder. Anerkendelse er her et spørgsmål om at være forstående og udvise den rette støtte og opbakning.

I denne forbindelse kan man tale om to yderpositioner mellem hhv. en overfladisk og reel/dybdgående anerkendelse.

1. Den *overfladiske* anerkendelse kan fx tage sig ud som tom ros eller flygtigt opmuntring. Den har karakter af at være 'standardiseret' og har en ligegyldighed overfor indhold. Hvis man kun mødes af denne ikke-autentiske anerkendelse, opbygges der ikke nogen mulighed for reelt at vurdere sig selv og betydningen af sine handlinger i verden. Når alt er lige godt og fortjener den samme ros, og de tunge, svære følelser konstant skal pakkes væk til fordel for de lette og positive, udvikles der ikke en evne til at genkende, forstå og differentiere eget og andres følelsesliv. Men betyder det, at man ikke bør rose og opmuntre? Nej. Det vigtige er blot, at det gøres på basis af en oprigtig indlevelse - og for virkelige præstationer. Man kan kalde det *relevant ros med retning*.

2. Den *dybdgående* anerkendelse svarer til at tage nogen dybt alvorligt. Den kræver respekt for den unges oplevelser, samt en empatisk og reel stillingtagen til den unges livssituation og kontekst. Den foregår som en tovejs-proces i udvekslende dialog, hvor man vedvarende er nødt til skifte perspektiv i forsøget på at forstå den anden ud fra egne præmisser.

Med et psykologfagligt udtryk handler det om at foretage en social-eksistentiel spejling: At man deler intentionalt for en stund, bemærker, hvad det betydningsfulde er i den andens følelse (behov og oplevelse) og herefter bekræfter det som værende en okay eller relevant intention. At blive forstået og mødt på denne måde, er en forudsætning for overhovedet at kunne forstå sig selv, og være i stand at møde andre med samme indstilling.

Praksis-kompas.

Pædagogens 'praksis-kompas' består i vedvarende at forholde sig til, hvad der mon skal til for at øge den unges selvværdsfølelse (gennem succes-oplevelser med at realisere personlige mål) og nuancere deres selvforståelse (ved at man sammen med den unge forholder sig til deres oplevelsesunivers og betydningen af deres handlinger).

Det er ingen nem opgave, da det kræver tid til fordybelse, og i særdeleshed bestemt af, i hvor høj grad man kan relatere sig til den unge (gennem bl.a. fælles interesser, smag, sprog og kulturelle præferencer).

I den forbindelse bliver det en central pædagogisk opgave at sørge for, at alle børn og unge i den pågældende institution har minimum én voksen, hos hvem de oplever en reel anerkendelse. Det kan man fx gøre, ved at de voksne, som er tilknyttet en gruppe af børn eller unge, skal vurdere (fx på en skala fra 1-5), i hvor høj grad de har en god relationen til børnene eller de unge. Viser det sig, at der er et eller flere børn, der får en lav vurdering, ved man, at der skal arbejdes særligt på at skabe anerkendelse for disse børn.

Uanset hvilket barn eller ung man har med at gøre, kan man altid forsøge at følge anerkendelsens tre trin:

1) At kende: Hvad skal der til for at lære de unge mennesker at kende? Føler de, at vi *forstår* dem?

2) At erkende: Hvad er det *væsentlige livsindhold*, de unge er optaget af? Hvad er deres særlige udfordringer og interesser?

3) At anerkende: Hvilke opgaver og *fælles engagement* kan man dyrke med de unge? Hvordan kan man *samarbejde* med de unge om at respektere og skabe plads for dyrkelse af deres motiver og interesser, så de oplever reel anerkendelse af dem og deres situation?

Litteratur og videre læsning

Honneth, A. (2003). Behovet for anerkendelse. København: Hans Reitzels Forlag.
Petrovskij, A (1990). Studier i Psykologi. Kollektiv og personlighed. Progress

[Fritids- og ungdomspædagogikkens STÅBI](#) - <mailto:staabi@tokeagerschou.dk>